

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Vojtěcha Šimíčka (soudce zpravodaj), soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Ondřeje Mrákoty ve věci žalobkyně: **GRASO a. s.**, Šantova 656/6, Olomouc, zastoupené advokátkou JUDr. Ladislavou Palatinovou, Tovačovského 2784, Kroměříž, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, Křížová 25/1292, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 26. 6. 2024, čj. 10000/5142186/24/351/KB, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 11. 3. 2025, čj. 65 Ad 14/2024-49,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á**.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

1. Podstata rozhodovaného případu

[1] Jádrem sporu v této věci je otázka, zda částka ve výši 200 627 Kč, kterou žalobkyně vyplatila své zaměstnankyni Z. M., měla být zahrnuta do vyměřovacího základu zaměstnankyně. Pro odpověď na tuto otázku je podstatné, zda lze zmíněnou částku považovat za odstupné ve smyslu § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (*zákon o pojistném*).

[2] Z. M. byla u žalobkyně zaměstnána na pozici vedoucí personálního oddělení od roku 2014. Dne 17. 4. 2018 jí byla doručena výpověď z pracovního poměru (výpovědní doba činila 2 měsíce) z organizačních důvodů. Z. M. však ve výkonu práce pokračovala i po 30. 6. 2018 (tzn. po uplynutí výpovědní doby), žalobkyně jí nadále vyplácela mzdu a platila za ni pojistné. Dne 17. 10. 2018 vyzvala žalobkyně zaměstnankyni k předání funkce a zamezila jí vstup do zaměstnání. Z. M. s jednáním žalobkyně nesouhlasila a podala proto

žalobu na určení, že jí dne 1. 7. 2018 vznikl nový pracovní poměr. Této žalobě soudy vyhověly, když dospěly k závěru, že se Z. M. podařilo prokázat založení nového pracovního poměru od 1. 7. 2018. V říjnu 2018 žalobkyně vyplatila zaměstnankyni částku ve výši 200 627 Kč označenou jako *nepojištěná mzda – odstupné*.

2. Průběh předchozího řízení

[3] Územní správa sociálního zabezpečení pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj, Okresní správa sociálního zabezpečení Olomouc (ÚSSZ) zahájila u žalobkyně dne 5. 10. 2020 kontrolu plnění povinností z nemocenského pojištění, z důchodového pojištění a při odvodu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Na základě zjištění z provedené kontroly vydala ÚSSZ platební výměr, kterým žalobkyni uložila povinnost uhradit dlužné pojistné na sociálním zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ve výši 63 197 Kč a penále ve výši 53 221 Kč (*pojistné*). Dle zjištění ÚSSZ totiž žalobkyně neodvedla pojistné z částky 200 627 Kč, kterou vyplatila své zaměstnankyni jako odstupné v říjnu roku 2018 při ukončení pracovního poměru. Uzavřela totiž, že vyplacenou částku nelze považovat za odstupné ve smyslu § 5 odst. 2 písm. b) zákona o pojistném. Žalobkyně proto měla částku zahrnout do vyměřovacího základu Z. M. a odvést z ní pojistné. Proti platebnímu výměru podala žalobkyně odvolání, které žalovaná zamítla a platební výměr potvrdila.

[4] Proti rozhodnutí žalované podala žalobkyně žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě – pobočce v Olomouci, který ji zamítl.

3. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalované

[5] Žalobkyně (*stěžovatelka*) rozsudek krajského soudu napadla kasační stížností z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a), b), d) s. ř. s.

[6] Podle stěžovatelky je napadený rozsudek nepřezkoumatelný pro nesrozumitelnost a nedostatek důvodů stran posouzení částky 200 627 Kč. Rozsudek je rovněž nezákonný, neboť je založen na nesprávném právním posouzení charakteru vyplacené částky.

[7] Povahu této částky mohl prý totiž posuzovat pouze Okresní soud v Olomouci, který je jediným věcně příslušným soudem. Krajský soud proto překročil svou pravomoc správního soudu, definoval-li odstupné jako plnění poskytnuté zaměstnavatelem zaměstnanci, jenž má zaměstnanci pomoci překonat složitou sociální situaci v důsledku rozvázání pracovního poměru. Krajský soud tak dospěl k závěru, že je třeba aplikovat závěry vyslovené v rozsudku NSS ze dne 7. 4. 2014, čj. 6 Ads 90/2013-50. Krajský soud si však nemohl učinit o charakteru vyplacené částky úsudek ani jej posoudit jako předběžnou otázku, neboť by mohl ovlivnit řízení vedené u Okresního soudu v Olomouci pod sp. zn. 16 C 321/2021, ve kterém je posuzována otázka poskytnutí náhrady mzdy a náhrady škody zaměstnankyni a ve kterém stěžovatelka vznesla kompenzační námitku ohledně vrácení odstupného. Proto je nezbytné provedení důkazů všemi listinami, které obsahuje spis vedený k tomuto řízení.

[8] Podle názoru krajského soudu nelze za odstupné nezahrnované do vyměřovacího základu zaměstnance považovat každý příjem, který jako odstupné označí účastníci pracovněprávních vztahů. Krajský soud se však dle stěžovatelky nezabýval podstatnými skutkovými okolnostmi – pominul skončení pracovního poměru dne 30. 6. 2018, zrušení pozice Z. M. a zejména skutečnost, že o vzniku nového pracovního poměru dne 1. 7. 2018

pokračování

bylo pravomocně rozhodnuto až dne 19. 1. 2023. Žaloba na určení, že pracovní poměr vznikl opětovně ke dni 1. 7. 2018, přitom byla podána až dne 17. 12. 2018, tj. poté, co zaměstnankyně odstoupné přijala. Stěžovatelka nesouhlasí se závěrem krajského soudu, že se nemohlo jednat o odstoupné, neboť částka nesloužila k překlenutí složité sociální situace Z. M. K datu poskytnutí odstoupného je totiž nesporné, že tato zaměstnankyně již u stěžovatelky nepracovala. Postup správních orgánů a krajského soudu údajně zakládá absolutní právní nejistotu v právních vztazích: jednání stěžovatelky učiněné v souladu s pracovněprávním předpisem vůči zaměstnankyni je sankcionováno a správní orgány zcela opomíjí jednání zaměstnankyně, která nesplnila svou povinnost vrátit poskytnuté odstoupné tak, jak jí ukládá zákoník práce v § 68 odst. 1. Stejně tak nelze dle stěžovatelky akceptovat délku prováděné kontroly.

[9] Proto stěžovatelka navrhla, aby NSS rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[10] *Žalovaná* odkázala na předchozí rozhodnutí ve věci, se kterými se plně ztotožnila. Kasační stížnost je podle ní souhrn kontrolních zjištění ÚSSZ, která již byla vypořádána samotnou ÚSSZ, žalovanou i krajským soudem.

[11] Pojistné na sociální zabezpečení je příjmem státního rozpočtu, ze kterého jsou hrazeny dávky nemocenského a důchodového pojištění; dle žalované proto není možné odvody veřejných financí krátit z důvodu soukromoprávních vztahů mezi zaměstnanci a zaměstnavateli. Pojistné je odváděno dle platných právních předpisů, přičemž pro správní orgán je závazné pouze pravomocné rozhodnutí soudu např. o neplatném rozvázání pracovního poměru, což je v daném případě nepravděpodobné. Žalovaná považuje kasační stížnost za nedůvodnou, navrhla proto NSS, aby kasační stížnost zamítl.

4. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[12] NSS se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti rozsudku krajského soudu. Podle ustálené judikatury NSS je rozhodnutí nepřezkoumatelné, neplyne-li z jeho odůvodnění, proč soud argumentaci účastníka řízení nepovažoval za důvodnou a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené. Za nesrozumitelné lze označit rovněž takové rozhodnutí, z jehož výroku nelze zjistit, jak soud ve věci rozhodl; rozhodnutí, jehož výrok je vnitřně rozporný či jehož odůvodnění je vystavěno na rozdílných a vnitřně rozporných právních hodnoceních téhož skutkového stavu.

[13] NSS žádné takové porušení v napadeném rozsudku neshledal. Krajský soud se vyjádřil ke všem námitkám stěžovatelky, pracoval se správním spisem, jakož i s výsledky souvisejícího soukromoprávního sporu. Z odůvodnění rozsudku je zřejmé, jaké okolnosti byly pro krajský soud stěžejní a jaké úvahy jej vedly k výsledku řízení. Krajský soud rovněž reagoval na námitku probíhajícího soukromoprávního řízení stran náhrady mzdy zaměstnankyni a vrácení předmětné částky 200 627 Kč. NSS proto konstatuje, že rozsudek je přezkoumatelný, a přistoupil k jeho věcnému přezkumu.

[14] Podle § 5 odst. 2 písm. b) zákona o pojistném platí: „*Do vyměřovacího základu zaměstnance se z příjmů uvedených v odstavci 1 nezahrnují tyto příjmy: b) odstoupné a další odstoupné, odchodné a odbytné, na která vznikl nárok podle zvláštních právních předpisů,*

a odměna při skončení funkčního období, na kterou vznikl nárok podle zvláštních právních předpisů.“

[15] Stěžovatelka především namítala, že krajský soud nemá pravomoc hodnotit povahu poskytnuté částky, neboť to přísluší Okresnímu soudu v Olomouci.

[16] S tímto názorem však NSS nesouhlasí. Krajský soud totiž posuzoval žalobní námitky stěžovatelky směřující proti rozhodnutí žalované ohledně povinnosti uhradit dlužné pojistné a penále. S ohledem na výše uvedený § 5 odst. 2 písm. b) zákona o pojistném byl správní orgán povinen učinit si úsudek o charakteru sporné částky z pohledu veřejného práva, aby mohl posoudit, zda měla být zahrnuta do vyměřovacího základu zaměstnankyně a zda byla stěžovatelka povinna odvést z této částky pojistné. Pokud by však NSS uzavřel, že krajský soud nebyl oprávněn tuto otázku posoudit, fakticky by vyloučil možnost přezkumu rozhodnutí žalované ve správním soudnictví. Do oblasti pracovního práva se totiž významným způsobem prolíná oblast práva sociálního zabezpečení a je proto nezbytné rozlišovat soukromoprávní vztahy vznikající mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem a vztahy veřejnoprávní, tedy mezi státem a zaměstnavatelem. Právě od povahy těchto vztahů se odvíjí pravomoc soudů. NSS proto uzavřel, že v posuzované věci krajský soud nevybočil z pravomocí, které mu svěřil zákon.

[17] K dalším námitkám stěžovatelky NSS uvádí, že krajský soud odkázal na rozsudek NSS ze dne 26. 3. 2014, čj. 6 Ads 90/2013-50, a dospěl k závěru, že částka, kterou stěžovatelka označila jako „odstupné“, není odstupným ve smyslu § 5 odst. 2 písm. b) zákona o pojistném. Připomněl totiž, že smyslem tohoto ustanovení je „imunizovat“ před odvody sociálního pojistného takové příjmy, které mají bezprostředně a přímo pomoci zaměstnancům překlenout zhoršení jejich sociální situace v důsledku nějaké tíživé a mimořádné události. NSS v uvedeném rozsudku uzavřel, že existují rozumné důvody pro zužující výklad pojmu odstupného ve smyslu § 5 odst. 2 písm. b) zákona o pojistném oproti zákoníku práce. Za odstupné nezahrnované do vyměřovacího základu proto nemůže být považován každý příjem, který jako odstupné označí účastníci pracovněprávních vztahů. To ostatně plyne ze samotné zákonné dikce, podle které se do vyměřovacího základu zaměstnance nezahrnují příjmy, na které mu vznikl nárok dle zvláštních předpisů.

[18] V odůvodnění napadeného rozsudku krajský soud uvedl také názor Nejvyššího soudu vyjádřený v rozsudku ze dne 24. 6. 2003, sp. zn. 21 Cdo 304/2003, podle kterého trvá-li pracovní poměr účastníků i přes podanou výpověď z pracovního poměru, zaměstnanci odstupné nenáleží. V tomto případě totiž zaměstnanec svou dosavadní práci nepozbyl a není proto potřebné kompenzovat mu ztrátu. Jak bylo postaveno najisto rozsudkem Krajského soudu v Ostravě (čj. 16 Co 178/2022-2422), zaměstnankyni Z. M. dne 1. 7. 2018 vznikl u stěžovatelky nový pracovní poměr. Z pohledu veřejnoprávní regulace se tak nemohlo jednat o odstupné ve smyslu § 5 odst. 2 písm. b) zákona o pojistném. Jak totiž správně uzavřel krajský soud (s poukazem na princip jednoty a bezrozpornosti právního řádu), v daném případě se nemohlo jednat o tíživou situaci na straně zaměstnankyně, která i po skončení pracovního poměru nadále docházela do zaměstnání a pobírala mzdu. Nebyla tak naplněna podmínka vzniklého nároku ani smysl a účel § 5 odst. 2 písm. b) zákona o pojistném.

[19] Stěžovatelka dále uvedla, že krajský soud opomenul podstatné skutkové okolnosti případu (např. skončení pracovního poměru dne 30. 6. 2018). Ani tato námitka není důvodná. Krajský soud vyšel především z pravomocného rozsudku Krajského soudu

pokračování

v Ostravě ze dne 1. 11. 2022, čj. 16 Co 178/2022-2422 (viz také odmítavé usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2023, čj. 21 Cdo 990/2023-2465, a usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2024, čj. II. ÚS 2416/23), který uzavřel, že ze zjištěných okolností je zřejmé, že dne 1. 7. 2018 vznikl pracovní poměr mezi zaměstnankyní a stěžovatelkou. Tvrzení stěžovatelky, že o věci bylo pravomocně rozhodnuto až dne 19. 1. 2023, je v tomto ohledu zcela irelevantní.

[20] Důvodná není ani námitka stěžovatelky stran ovlivnění řízení vedeného u Okresního soudu v Olomouci pod sp. zn. 16 C 321/2021. Jak uvedla stěžovatelka, tento spor se vede ve věci náhrady mzdy a náhrady škody a stěžovatelka v něm vnesla požadavek na vrácení vyplacené částky 200 627 Kč. V nyní posuzovaném případě se však řeší, zda stěžovatelka pochybila, když předmětnou částku podle § 5 odst. 2 písm. b) zákona o pojistném nezahrnula do vyměřovacího základu zaměstnankyně. Krajský soud proto nepochybil, když řízení nepřerušil a nepovažoval okolnosti zjištěné v řízení vedeném u Okresního soudu v Olomouci za podstatné pro rozhodnutí v této věci. Správní soudy jsou vázány „pouze“ rozhodnutím soudu o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal, jakož i rozhodnutím soudu o osobním stavu. O jiných otázkách si soud učiní úsudek sám; je-li tu však rozhodnutí o nich, soud z něj vychází (viz § 52 s. ř. s.).

[21] Stěžovatelka považuje za nesporné, že v době poskytnutí odstupného již Z. M. u ní nepracovala. V tom jí nicméně NSS nemůže dát za pravdu. Předně, stěžovatelka sama uvádí dvě data skončení pracovního poměru, a to 24. 9. 2018 (č. l. 11 kasační stížnosti) a 14. 10. 2018 (č. l. 12 kasační stížnosti). Otázka skončení pracovního poměru nebyla před soudy řešena a není v tomto případě ani rozhodující. Jak totiž uvedl krajský soud (bod 30 a násl. rozsudku), stěžovatelka konstantně trvala na tom, že Z. M. pracovní poměr skončil dne 30. 6. 2018 a nový pracovní poměr dne 1. 7. 2018 nevznikl. Proto jí poskytla odstupné. Podstata věci však spočívá v něčem jiném. Je totiž třeba odlišovat případy odstupného, které zaměstnanci poskytne zaměstnavatel ze své vlastní vůle, a odstupné ve smyslu § 5 odst. 2 písm. b) zákona o pojistném. Ani v případě, kdy by pracovní poměr Z. M. skončil až v říjnu 2018 „neformálně“, jak tvrdí stěžovatelka, by se totiž nejednalo o odstupné, na které zaměstnanci vznikl nárok dle zvláštního předpisu (zákoníku práce). Zákoník práce totiž nárok zaměstnance na odstupné dle § 67 váže na výpovědní důvody dle § 52 písm. a), b), c), d) téhož zákona. Žádný z těchto důvodů však u stěžovatelky ani u Z. M. nenastal (stěžovatelka to ostatně ani netvrdí) a aplikace § 5 odst. 2 písm. b) zákona o pojistném proto nebyla namístě.

[22] Stěžovatelka zpochybnila rovněž zákonnost provedené kontroly, a to zejména s ohledem na její trvání (kontrola trvala déle než 3 roky). Žalovaná i krajský soud se s touto námitkou stěžovatelky již vypořádaly (viz bod 35 napadeného rozsudku, str. 4 rozhodnutí žalované). Kontrola sice byla zahájena v roce 2020 a ukončena až v roce 2023, nicméně jak uvedla žalovaná i krajský soud, delší doba trvání kontroly byla způsobena probíhajícími soudními spory ohledně skutečností, bez kterých správní orgány nemohly rozhodovat (existence pracovního poměru Z. M. u stěžovatelky). Ani tato námitka proto není důvodná.

[23] Lze proto uzavřít, že v nyní posuzované věci žalovaná ani krajský soud nijak nepochybily, neboť vzaly v potaz veškeré relevantní okolnosti případu, vypořádaly námitky stěžovatelky, řádně vysvětlily, z čeho při rozhodování vycházely, a plně respektovaly kogentní zákonnou úpravu.

5. Závěr a náklady řízení

[24] Proto NSS kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl jako nedůvodnou.

[25] O náhradě nákladů řízení zdejší soud rozhodl podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla v posuzované věci úspěch, proto jí právo na náhradu nákladů nenáleží. Žalované, která byla ve věci úspěšná, žádné náklady nad rámec její úřední činnosti nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. května 2025

Vojtěch Šimíček
předseda senátu